SILVIA PITIRICIU

DERIVATE CU BAZĂ TOPONIMICĂ (LITERA C)

0. Numele comune și adjectivele provenite din toponime au o semantică ce se sprijină pe referința la toponim. Ele sunt compatibile cu sufixe care indică originea, apartenența la un loc: *-ean*/*-an*, *-eană*/*-ană*, *-eni*/*-ani*, *-ene*/*-ane* (pentru adjective), *-ean*/*-an*, *-eancă*/*-ancă*, *-eni*, *-ence* (pentru substantive).

Istoria sufixului *-ean* arată că acesta este vechi în limba română. Provine din sl. *-(l)eaninŭ*, *-(l)ianin* (Philippide 1894, p. 50, *apud* FCLR XVI–XVIII, p. 90), cu pluralul *-(l)iane*, *-ane*. După forma de plural *-(l)eane* a fost refăcut singularul *-(l)ean(u)*. Derivatele sunt atestate la noi înainte de secolul al XVI-lea. Cercetând numele de grup, Gheorghe Bolocan consideră că „documentele secolelor al XIV-lea–al XV-lea atestă cuvinte cu acest sufix de la teme neslave, ceea ce demonstrează vechimea lui în sistemul de derivare românesc”, oferind ca exemple câteva toponime: *Cărăreni* (1392), *Groșani* (1392), *Brădățeani* (1400–1403), *Corneni* (1424), *Olteni* (1436) ș.a. (DTRO, p. 29). În limba română, derivatele cu sufixele *-ean*/ *-an*, *-eană*/ *-ană*, *-eni*/ *-ani*, *-ene*/*ane* sunt substantive (comune și proprii) și adjective. Substantivele comune nume de grup pot proveni atât de la toponime, cât și de la antroponime. În documentele slavo-române, Gh. Bolocan găsește câteva substantive comune în *-ean*: *târgoviștean*, *târgșorean* (1411), *brașovean* (1435), *câinean* (1505), *câmpulungean* (1526–1528), *cisnădian* (1530), *hațegan* (1546) etc. (*ibidem*).

În cercetarea noastră, ne-am ocupat de adjectivele derivate de la toponime, având ca material un corpus de aproximativ 800 de nume de orașe, comune și sate de pe teritoriul actual al României, al căror nume începe cu litera C[1].

1. Derivate adjectivale cu sufixul *-ean*, *-ă* atașat la toponim sau la rădăcina acestuia:

calafetean, *-ă* < *Calafat* (oraș DJ); *calafindeștean*, *-ă* < *Calafindești* (com., sat SV); *calapărean*, *-ă* < *Calapăru* (sat GJ); *calapodeștean*, *-ă* < *Calapodești* (sat BC); *calborean*, *-ă* < *Calbor* (sat BV); *calomfireștean*, *-ă* < *Calomfirești* (sat TR); *calopărean*, *-ă* < (com., sat DJ); *caracalean*, *-ă* < *Caracal* (mun. OT); *caransebeșean*, *-ă* < *Caransebeș* (mun. CS); *caraormănean*, *-ă* < *Caraorman* (sat TL); *carașovean*, *-ă* < *Carașova* (com., sat CS); *caraulean*, *-ă* < *Caraula* (com., sat DJ); *carcalean*, *-ă* < *Caracliu* (com., sat TL); *castranovean*, *-ă* < *Castranova* (com., sat DJ); *căbeștean*, *-ă* < *Căbești* (com., sat BH; sat BC, HD); *căciulătești*, *-ă* < *Căciulătești* (sat DJ); *căciulățean*, *-ă* < *Căciulata* (oraș VL, sat MS), *Căciulatu* (sat DJ), *Căciulați* (sat IF); *căciuleștean*, *-ă* < *Căciulești* (sat NT); *cădăcean*, *-ă* < *Cădaciu Mare* (sat HR), *Cădaciu Mic* (sat HR); *cădărean*, *-ă* < *Cadăr* (sat TM); *cădăreștean*, *-ă* < *Cădărești* (sat BC); *cădean*, *-ă* < *Cadea* (sat BH);

[1] Cercetarea face parte dintr-un proiect de întocmire a unui dicționar al derivatelor cu bază toponimică. Pentru literele A–B, vezi Pitiriciu 2011, p. 449–452.

Caietele Sextil Puşcariu, II, 2015, Cluj-Napoca, p. 392–399

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

căilean, *-ă* < *Caila* (sat BN); *căiţean*, *-ă* < *Căiata* (sat VN); *căiuţean*, *-ă* < *Căiuţi* (com., sat BC); *căjvănean*, *-ă* < *Cajvana* (oraş, sat SV); *călănean*, *-ă* < *Călan* (oraş HD), *Călanu Mic* (sat HD); *călărăşean*, *-ă* < *Călăraşi* (mun. CL; com., sat BT, CJ, DJ), *Călăraşi-Gară* (sat CJ), *Călăraşii Vechi* (sat CL); *călăcean*, *-ă* < *Călacea* (sat BH, SJ, TM); *călăţean*, *-ă* < *Călăţani* (sat BH), *Călăţea* (sat BH), *Călăţele* (com., sat CJ); *căldăruşean*, *-ă* < *Căldăruşa* (sat BR, BZ), *Căldăruşeanca* (sat BZ); *călimăneştean*, *-ă* < *Călimăneşti* (oraş VL; sat MS, VN, VS); *călinean*, *-ă* < *Călina* (sat VL); *călineştean*, *-ă* < *Călineşti* (oraş, sat BT; com., sat AG, MM, TR; sat BC, DJ, OT, PH, SV, VL), *Călineşti-Oaş* (com., sat SM), *Călineştii-Vasilache* (sat SV), *Călineştii de Jos* (sat MH), *Călineştii de Sus* (sat MH); *călmărean*, *-ă* < *Calea Mare* (sat BH); *călănean*, *-ă* < *Călan* (oraş HD), *Călanu Mic* (sat HD); *călnean*, *-ă* < *Calna* (sat CJ); *călţunean*, *-ă* < *Călţuna* (sat BZ); *călugărean*, *-ă* < *Călugăreni* (com., sat GR, PH; sat AR, BC, BT, DB, GJ, HR, MS, NT, SV, VS), *Călugărenii Noi* (sat BT); *cămărăşean*, *-ă* < *Cămăraşu* (com., sat CJ); *cămărean*, *-ă* < *Camăr* (com., sat SJ); *cămencean*, *-ă* < *Camenca* (sat BC); *căpâlnăşean*, *-ă* < *Căpâlnaş* (sat AR); *căpâlnean*, *-ă* < *Căpâlna* (com., sat BH; sat AB, SJ), *Căpâlna de Jos* (com., sat HR), *Căpâlna de Sus* (sat MS); *căpâlniţean*, *-ă* < *Căpâlniţa* (com., sat HR); *căpoteştean*, *-ă* < *Căpoteşti* (sat BC, VS); *căpuşean*, *-ă* < *Căpuşu de Câmpie* (sat MS), *Căpuşu Mare* (com., sat CJ), *Căpuşu Mic* (sat CJ); *cărpinişean*, *-ă* < *Cărpiniş* (com., sat TM; sat AB, BV, GJ, HD, MM); *cărăpăncean*, *-ă* < *Carapancea* (sat GR); *cărăsean*, *-ă* < *Carasa* (sat BT); *cărean*, *-ă* < *Cara* (sat (CJ); *cărpenean*, *-ă* < *Carpen* (com., sat DJ; sat AB); *cărvănean*, *-ă* < *Carvăn* (sat CT); *căşocean*, *-ă* < *Caşoca* (sat BZ); *căşotean*, -ă < *Caşota* (sat BZ); *cătălinean*, *-ă* <*Catalina* (com., sat CV); *cătănean*, *-ă* < *Catane* (com., sat DJ; sat AG), *Catanele* (sat AG, OT), *Catanele Noi* (sat DJ); *cătunean*, *-ă* < *Cătunele* (com., sat GJ), *Cătunu* (sat DB, PH); *căţean*, *-ă* < *Caţa* (com., sat BV); *căvnicean*, *-ă* < *Cavnic* (oraş MM); *căucean*, *-ă* < *Cauaceu* (sat BH); *căuşean*, *-ă* < *Căuaş* (com., sat SM); *căzăneştean*, *-ă* < *Căzăneşti* (oraş IL; com., sat MH; sat HD, IL, OT, VL, VS); *călnicean*, *-ă* < *Câlnic* (com., sat AB, GJ), *Câlnicu de Sus* (sat GJ); *câmpinean*, *-ă* < *Câmpina* (mun. PH); *câmpulungean*, *-ă* < *Câmpulung* (mun. AG), *Câmpulung Moldovenesc* (mun. SV), *Câmpulung la Tisa* (sat MH), *Câmpulungeanca* (sat BZ); *cândeştean*, *-ă* < *Cândeşti* (com., sat NT; com. DB; sat AB, AG, BZ, VN), *Cândeşti-Deal* (sat DB), *Cândeşti-Vale* (sat DB); *cârcean*, *-ă*[2] < *Cârcea* (com., sat DJ), *Cârceni* (sat MH); *cârnean*, *-ă* < *Cârna* (com., sat DJ); *cârţişorean*, *-ă* < *Cârţişoara* (com., sat SB); *cenăzean*, *-ă* < *Cenad* (com., sat TM), *Cenade* (com., sat AB); *cenean*, *-ă* < *Cean* (sat SM), *Ceanu Mare* (com., sat CJ), *Ceanu Mic* (sat CJ); *cepturean*, *-ă* < *Ceptura* (com. PH), *Ceptura de Jos* (sat PH), *Ceptura de Sus* (com. PH), *Ceptureni* (sat MH); *cerăţean*, *-ă* < *Cerăt* (com., sat DJ); *cernavodean*, *-ă* < *Cernavodă* (oraş CT); *cernean*, *-ă* < *Cerna* (com., sat TL; sat GJ, TM, VL), *Cerna-Vârf* (sat MH); *cernişorean*, *-ă* < *Cernişoara* (com., sat VL), *Cernişoara Florese* (sat HD); *cervenean*, *-ă* < *Cervenia* (com., sat TR); *chevereşean*, *-ă* < *Chevereşu Mare* (com., sat TM); *chichişean*, *-ă* < *Chichiş* (com., sat CV), *Chichişa* (sat SJ); *chiciorean*, *-ă* < *Chiciora* (sat GJ); *chieşdean*, -ă < *Chieşd* (com., sat SJ); *chiojdean*, *-ă* < *Chiojdeanca* (com., sat PH), *Chiojdeni* (com., sat VN), *Chiojdu* (com., sat BZ); *chiribişean*, -ă < *Chiribiş* (sat BH); *chirnogean*, *-ă* < *Chirnogeni* (com., sat CT), *Chirnogi* (com., sat CL); *chirpărean*, *-ă* < *Chirpăr* (com., sat SB); *ciacovean*, *-ă*

[2] Cf. *cârcenaşi* < *Cârceni* (sat MH) (Bolocan 1982, p. 141).

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

< *Ciacova* (com., sat TM); *cilibean, -ă* < *Cilibia* (com., sat BZ), *Cilibiu* (sat IS); *ciocăneștean, -ă* < *Ciocănești* (com., sat CL, DB, SV, sat AG, BZ, DJ, OT); *cireșean, -ă* < *Cireșeni* (sat HR,IS), *Cireșu* (com., sat BR, MH; sat Ag, BZ, TM,VL), *Cireșu Mic* (sat TM), *Cireșul* (sat VL); *ciucean, -ă* < *Ciucea* (com., sat CJ); *ciucurovean, -ă* < *Ciucurova* (com., sat TL); *ciulnițean, -ă* < *Ciulnița* (com., sat IL; sat AG); *ciumbrudean, -ă* < *Ciumbrud* (sat AB); *ciurean, -ă* < *Ciurea* (com., sat IS; sat NT), *Ciureni* (sat (SJ); *clejean, -ă* < *Cleja* (com., sat BC), *Clejani* (com., sat GR); *clujean, -ă* < *Cluj-Napoca* (mun. CJ); *cojocnean, -ă* < *Cojocna* (com., sat CJ); *colibășean, -ă* < *Colibași* (com., sat GR; sat AG, BZ, DB, GJ, MH, OT); *comăneștean, -ă* < *Comănești* (oraș BC; com. SV; sat AG, GL, HR, MH, OT, SV); *comloșean, -ă* < *Comloșu Mare* (com., sat TM), *Comloșu Mic* (sat TM); *constănțean, -ă* < *Constanța* (mun. CT); *corbean, -ă* < *Corbeanca* (com., sat IF; sat GR), *Corbeni* (com., sat AG; sat BR, OT), *Corbi* (com., sat AG; sat BV), *Corbii din Vale* (sat VL), *Corbii Mari* (com., sat DB), *Corbu* (com., sat CT, HR, OT; sat BZ, VL, VS); *Corbu Nou* (sat BR), *Corbu Vechi* (sat BR); *corduneanu, -ă* < *Cordun* (com., sat NT); *corlățean, -ă* < *Corlata* (sat SV), *Corlate* (sat DJ), *Corlățeni* (com., sat BT); *corneștean, -ă* < *Cornești* (com., sat CJ, DB; sat BC, GJ, IS, MM, MS, TM); *cornean, -ă* < *Corni* (com., sat BT, GL; sat DB, MM, NT, SV), *Corni-Albești* (sat VS), *Cornii de Jos* (sat BC), *Cornii de Sus* (sat BC), *Cornu* (com. PH, sat DJ), *Cornu de Jos* (sat PH), *Cornu de Sus* (sat PH), *Cornu Luncii* (com., sat SV); *corodean, -ă* < *Corod* (com., sat GL; sat SM); *coroieștean, -ă* < *Coroiești* (com., sat VS; sat AB, HD), *Coroieștii de Sus* (sat VS); *corpodean, -ă* < *Corpadea* (sat CJ); *costișean, -ă* < *Costiș* (sat CS), *Costișa* (com., sat NT; sat SV, VN), *Costișa de Sus* (com. VN); *coșerean, -ă* < *Coșereni* (com., sat IL; sat AG, DJ), *Coșeriu* (sat BN); *covăsnean, -ă* < *Covasna* (oraș CV, sat IS); *cozmeștean, -ă* < *Cozmești* (com., sat IS, VS); *craiovean, -ă* < *Craiova* (mun. DJ); *crăivean, -ă* < *Craiva* (com., sat AR; sat AB); *crăciuneștean, -ă* < *Crăciunești* (com., sat MM, MS; sat DB, HD, VS); *crihălmean, -ă* < *Crihalma* (sat BV); *cristurean, -ă* < *Cristur* (sat HD,SJ), *Cristur-Șieu* (sat BN), *Cristuru-Secuiesc* (oraș HR)[3]; *crișean, -ă* < *Criș* (sat HD, MS), *Crișan* (com., sat TL; sat CT, HD), *Crișeni* (com., sat SJ; sat AB, CJ, HR, SM); *crivean, -ă* < *Criva* (sat DJ, HD), *Criva de Jos* (sat OT), *Criva de Sus* (sat OT); *crângean, -ă* < *Crângeni* (com., sat TR; sat GL); *crângurean, -ă* < *Crângurile* (com. DB, sat PH), *Crângurile de Jos* (sat DB), *Crângurile de Sus* (sat DB); *crucean, -ă* < *Crucea* (com., sat CT, SV; sat IS), *Crucea de Jos* (sat VN), *Crucea de Piatră* (sat GR), *Crucea de Sus* (sat VN), *Cruceanu* (sat GL), *Cruceni* (sat AR, TM); *cubleșean, -ă* < *Cubleșu* (sat SJ), *Cubleșu Someșan* (sat CJ); *cucutean, -ă* < *Cucuta* (sat AB), *Cucuteni* (com., sat IS; sat BT, DB); *cugirean, -ă* < *Cugir* (oraș AB); *cuieșdean, -ă* < *Cuieșd* (sat BH, MS); *curticean, -ă* < *Curtici* (oraș AR); *curtișorean, -ă* < *Curtișoara* (com., sat OT; sat GJ) etc.

În uz, derivatele apar în contexte diferite. De exemplu:

„Istoria fotbalului *caransebeșean* III" (23. 07. 2015, http://www.7-zile.com/,accesat în 19. 08. 2015); „Astfel, eliminat de pe teren de arbitrul de centru Valentin Gavrilă din Brad, jucătorul *călănean* Cosmin Corobea a fost suspendat 6 jocuri, plus o amendă de 50 de lei, iar colegul său Andrei Mânja a primit 8 etape de suspendare şi o penalitate

[3] În localitate, alături de secui trăiesc şi români. Chestionate (12. 08. 2015), autoritățile publice au declarat că nu îi numesc în română pe cetățenii orașului.

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

financiară de 60 de lei" (*Bătuți, cu banii luați și suspendați*, 25. 11. 2009, http://new. hunedoreanul.ro/sport/, accesat în 19. 08. 2015); „Medicii *câmpulungeni* au reușit să-l stabilizeze, însă, dată fiind situația gravă în care se afla, au decis ca pacientul să fie transportat cu un elicopter Smurd la un spital din Capitală" (*Câmpulungean în stare gravă transportat cu elicopterul la București*, 19. 08. 2015, http://www. evenimentul muscelean.ro/, accesat în 19. 08. 2015); „Actualmente susținut de către Consiliul Local, acesta se bucură periodic de rezultatele din ce în ce mai bune obținute de sportivii *cernavodeni* de toate vârstele" (*Clubul cernavodean Axiopolis se mândrește cu rezultate impresionante*, 10. 02. 2013, http://www.gazetadenavodari. ro/, accesat în 19. 08. 2015); „Bibliotecarul *covăsnean*, Kiss Laszlo, a ajuns în Germania" (22. 06. 2015, www. radiomures.ro/, accesat în 19. 08. 2015).

2. Derivate adjectivale cu varianta sufixală *-(i)an, -ă*:

caraclan, -ă < *Caraclău* (sat BC); *cartian, -ă* < *Cartiu* (sat GJ); *cataloian, -ă* < *Cataloi* (sat TL); *călian, -ă* < *Călienii Noi* (sat VN), *Călienii Vechi* (sat VN); *călmățuian, -ă* < *Călmățui* (sat GL), *Călmățuiu* (com., sat TR), *Călmățuiu de Sus* (com., sat TR); *căluian, -ă* < *Călui* (com., sat OT); *cășvan, -ă* < *Cașva* (sat MS); *cămârzan, -ă* < *Cămârzana* (com., sat SM), *Cămârzani* (sat SV); *ceatalchioian, -ă* < *Ceatalchioi* (com., sat TL); *ceican, -ă* < *Ceica* (com., sat BH); *cergan, -ă* < *Cergău* (com. AB), *Cergău Mare* (sat AB), *Cergău Mic* (sat AB); *cernican, -ă* < *Cernica* (com., sat IF); *certezan, -ă* < *Certeze* (com., sat SM); *cezian, -ă* < *Cezieni* (com., sat OT); *chețan, -ă* < *Cheț* (sat BH), *Chețani* (com., sat MS); *chiuzan, -ă* < *Chiuza* (com., sat BN); *cican, -ă* < *Cicău* (sat AB); *ciceuan, -ă* < *Ciceu* (com., sat HR); *cicârlăuan, -ă* < *Cicârlău* (com., sat MM); *cilian, -ă* < *Cilieni* (com., sat OT); *cipăian, -ă* < *Cipăieni* (sat MS), *Cipău* (sat MS); *cislăuan, -ă* < *Cislău* (com., sat BZ); *cârțan, -ă* < *Cârța* (com., sat HR, SB); *corăbian, -ă* < *Corabia* (oraș OT); *coroian, -ă* < *Coroi* (sat AR, MS), *Coroiu* (sat VS), *Corojeni* (com., sat MM); *cotoroian, -ă* < *Cotoroaia* (sat MH); *cozian, -ă* < *Cozia* (sat CS, HD, IS, MH), *Cozieni* (com., sat BZ, sat IF); *cricăuan, -ă* < *Cricău* (com., sat AB); *crângan, -ă* < *Crâng* (sat VS), *Crângu* (com., sat TR; sat CT, VL), *Crângu Nou* (sat VS).

Derivatele apar în contexte precum:

„Manifestarea religios-culturală a reunit ieri la străvechea chinovie *coziană*, stareți de la mănăstirile Turnu, Stănișoara și Troianu, primarul Stațiunii Călimănești-Căciulata, Florinel Constantinescu, prof. univ. dr. Ioan St. Lazăr, Eugen Petrescu, președinte Asociația Națională «Cultul Eroilor» − filiala Vâlcea, alte oficialități, preoți, profesori, personalități ale culturii vâlcene, istorici, jurnaliști, monahi și credincioși" (*Pomenirea lui Mircea cel Bătrân la Mănăstirea Cozia*, 01. 02. 2014, http://www.doxologia.ro/, accesat în 19. 08. 2015); „Dacă vrei să afli cât mai multe informații despre perioada de aur a fotbalului *corăbian*, trebuie neapărat să stai de vorbă cu foștii jucători, oameni care au scris istorie" (*Remember Progresul Corabia*, 03-09. 11. 2011, http://www.linia1.ro/old/ arhiva/, accesat în 19. 08. 2015); „Aflați mai multe despre munca la Asociația Alternativa *Curticeană*" (16. 07. 2015, https://www.linkedin.com, accesat în 19. 08. 2015).

3. Derivatul se poate raporta la una sau la mai multe toponime diferențiate morfologic prin gen (*Capăt*, *Capăta*; *Căciulata*, *Căciulatu*; *Chichiș*, *Chichișa*; *Cilibia*, *Cilibiu*; *Costiș*, *Costișa*), prin număr (*Călățea*, *Călățele*; *Cămârzana*, *Cămârzani*;

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

Cătunu, *Cătunele*; *Corlata*, *Corlate*) sau prin articolul hotărât (*Catane*, *Catanele*; *Cetate*, *Cetatea*; *Căciulata*, *Căciulatu*). În acest caz, Gh. Bolocan (1982, p. 134) discută despre *omonimia numelor de grup.* Numele de grup formate prin derivare de la numele de locuri s-au impus din timpuri vechi (Bolocan 1976).

Pentru unele derivate, de la toponimele cu formă de plural masculin trecerea la adjective este formală (diferența fiind de natură grafică):

Călugăreni, *călugăreni*, *călugărean*; *Cârceni*, *cârceni*, *cârcean*, *-ă*; *Ceptureni*, *ceptureni*, *cepturean*, *-ă*; *Cezieni*, *cezieni*, *cezian*, *-ă*; *Chiojdeni*, *chiojdeni*, *chiojdean*, *-ă*; *Chirnogeni*, *chirnogeni*, *chirnogean*, *-ă*; *Cireșeni*, *cireșeni*, *cireșean*, *-ă*; *Ciureni*, *ciureni*, *ciurean*, *-ă*; *Clejani*, *clejeani*, *clejean*, *-ă*; *Corbeni*, *corbeni*, *corbean*, *-ă*; *Corlăteni*, *corlăteni*, *corlătean*, *-ă*; *Coșereni*, *coșereni*, *coșerean*, *-ă*; *Crișeni*, *crișeni*, *crișean*, *-ă*; *Crângeni*, *crângeni*, *crângean*, *-ă*; *Cucuteni*, *cucuteni*, *cucutean*, *-ă*; *Chețani*, *chețani*, *chețan*, *-ă*; *Cipăieni*, *cipăieni*, *cipăian*, *-ă*; *Coroieni*, *coroieni*, *coroian*, *-ă*; *Cozieni*, *cozieni*, *cozian*, *-ă*.

Mai rare sunt toponimele derivate cu formă de feminin singular sau masculin singular: *Căldărușeanca*, *Câmpulungeanca*, *Chiojdeanca*, *Corbeanca*, *Cămârzana* (f) sau *Crișan* (m). Adjectivele derivate se încadrează în sistem: *căldărușean*, *-ă*; *câmpulungean*, *-ă* ș.a.m.d.

Derivatele adjectivale sau numele comune cu formă de masculin plural au un rol important în procesul de toponimizare:

Cârcea > *cârceni* > *Cârceni*; *Ceptura* > *ceptureni* > *Ceptureni* > *Corbi* > *corbeni* > *Corbeni*; *Corlata* > *corlățeni* > *Corlățeni*; *Cozia* > *cozieni* > *Cozieni*; *Crâng* > *crângeni* > *Crângeni*; *Crucea* >*cruceni* > *Cruceni* etc.

Câteva derivate au și o variantă populară: *cacovean*, *-ă/* (pop.) *cocovean*, *-ă* (Loşonţi–Vlad 2010, p. 34)[4]; *careian*, *-ă*/(pop.) *cărăian*, *-ă*[5]; *caşolțean*, *-ă/*(pop.) *caşolțan*, *-ă*; *călătean*, *-ă*/(pop.) *călățean*, *-ă*[6]; *căpudean*, *-ă*/(pop.) *căpuzan*, *-ă*; *ciugudean*, *-ă*/ (pop.) *ciuguzan*, *-ă*. În uz, se folosesc ca adjective, nume comune sau nume proprii:

„Printre spectatorii *careieni* i-am evidenţia pe Corina Nuna, Nicoleta Latiş, Vasile Avram, Ambruszte Clara, alături de Petrică Ardelean cel care şi-a pus în valoare calităţile vocale, Carol Koka, Sanda şi Ovidiu Mica ş.a." (*Întâlnire de succes a cenacliştilor de la Afirmarea cu publicul careian*, 26. 07. 2015, http://www.informatia -zilei.ro/sm/, accesat în 19. 08. 2015); „Fotografia se găsește în arhiva personală a familiei *Cărăian* Ioan și Maria din localitatea Frata, județul Cluj" (*Participarea unor săteni din Frata la Primul Război Mondial*, http://www.europeana1914–1918.eu/ro, accesat în 19. 08. 2014); „Basilius Conta's Theorie des Fatalismus / von Emil *Caşolțeanu*. ...Author: *Caşolțeanu*, Emil, 1866 Note: München: Kastner & Callwey, 1907" (http://onlinebooks.

[4] Fostul nume al comunei *Livezile* din județul Alba (de unde provenea bunica mea) a fost *Cacova*, iar locuitorilor li se spuneau *cocoveni*.

[5] Cf. *Cărăian*, nume de familie întâlnit în Bonțida (CJ). De la numele propriu a luat naștere numele comun *cărăian* (nume dat unei persoane originare din *Carei*, județul SM) (Loșonți 2015, p. 74).

[6] Forma *călățean*, *-ă* este confirmată și de numele propriu *Călățean*.

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

library.upenn.edu, accesat în 19.08.2015); „Rezultatele la bacalaureat 2015 sesiune vară pentru ***C**aşolţan* n. Nicolae-Iosif din judeţul Sibiu − Colegiul Economic G. Bariţiu Sibiu" (http://bac2015.rezultatebacalaureat.info/, accesat în 19. 08. 2015); „Vezi profilurile persoanelor cu numele Tiberiu *Capudean* de pe Facebook" (*Tiberiu Căpudean profiluri*, https://ro-ro.facebook.com/public/Tiberiu-Capudean, accesat în 19. 08. 2015); „În conspectul chiriilor pe anul 1915 găsim şapte plătitori de chirii astfel:...7. Mihăilă *Căpuzan* (*Bucerdea Grânoasă, studiu monografic*, 07. 01. 2008, accesat în 19. 08. 2015" (http://mihaitarnaveanu.blogspot.ro, accesat în 19. 08. 2015); „*Ciugudenii* au învins la Blaj după ce au fost conduşi cu 1–0 (FOTO: Euro Şpring–Viitorul Spicul Daia Română 3–0" (*Ciugudenii au învins la Blaj după ce au fost conduşi cu 1–0*, 30. 08. 2015, http://www.absport.ro/fotbal/, accesat în 19. 08. 2015); „Blogul scris de Aurel *Ciuguzan* pe Netlog" (http://ro.netlog.com/aurelciuguzan/blog, accesat în 19. 08. 2015).

Unele derivate adjective, nume comune sau nume proprii au, spre deosebire de toponim, o formă mai simplă, obţinută prin substituirea sufixului *-ău*/*-eu* cu sufixul *-ean*/*-an*: *Caraclău*, *caraclan* (nu *caraclauan*); *Cauaceu*, *căucean* (nu *cauaceuan*); *Cergău*, *cergan* (nu *cergăuan*); *Cicău*, *cican* (nu *cicăuan*). Alte derivate suferă modificări în rădăcină în urma sufixării toponimelor: *Cenad*, *cenăzean* (nu *cenădean*); *Corpadea*, *corpodean* (nu *corpădean*).

Unele derivate au în uz şi forma veche. De exemplu: *călian*, *-ă*[7] < *Căianu*. Locuitorilor din *Crângu* (com., sat TR) continuă să li se spună *ologeni*, după numele *Ologi*[8]. Gh Bolocan constata că „dacă numele de sat poate fi schimbat, vechiul nume de grup funcţionează însă uneori vreme îndelungată" (Bolocan 1982, p. 137).

Câteva derivate cu expresie asemănătoare, în unele cazuri, inclusiv toponimele de la care provin, formează serii paronimice:

calapărean, *-ă* < *Calapăru* şi *calopărean*, *-ă* < *Calopăr*; *caracalean*, *-ă* < *Caracal*, *caraclan -ă* < *Caraclău* şi *carcalean*, *-ă* < *Caracliu*; *căiţean*, *-ă* < *Căiata* şi *căiuţean*, *-ă* < *Căiuţi*; *călian*, *-ă* < *Călienii Noi*, *Călienii Vechi* şi *căluian*, *-ă* < *Călui*, *călănean*, *-ă* < *Călan* şi *călnean*, *-ă* < *Calna*; *chieşdean*, *-ă* < *Chieşd* şi *cuieşdean*, *-ă* < *Cuieşd*.

Unele toponime lipsite de eufonie au generat derivate cu aceleaşi caracteristici: *cacican*, *-ă* < *Cacica* (com., sat SV)[9]; *cacovean*, *-ă* < *Cacova Ierii* (sat CJ); *cacucean*, *-ă* < *Cacuciu Nou* (sat BH), *Cacuciu Vechi* (sat BH).

[7] Cf. *călian*, după numele mai vechi al localităţii *Căianu* (CJ), în Loşonţi 2015, p. 74. Prima menţionare documentară a satului *Căianu* este din 1326, sub numele *villa Kalyán*. Ulterior localitatea apare menţionată ca *utraque Kályán* în 1457 şi *Magiar Kályán* (1652), cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Caianu, accesat în 19. 08. 2015.

[8] Actuala comuna Crângu s-a numit, până în august 1968, Ologi. Aceasta denumire vine de la localnicii cărora li s-au tăiat picioarele de la genunchi, din ordinul Sultanului, în luptele purtate cu Mihai Viteazul.

[9] În anul 1780 s-a descoperit zăcământul de sare, iar în anul 1791 s-a deschis salina (sub conducerea austriacului Paul Hoffman), cu care ocazie au fost aduşi mineri şi tehnicieni din diferite provincii ale Imperiului Habsburgic, cei mai mulţi fiind de religie romano-catolică. La venirea polonezilor pe aceste meleaguri, au găsit un teren mlăştinos cu multe raţe. Numele Cacica provine din pol. *kaczka* „raţă" (cf. https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Cacica,_Suceava, accesat în 19.08.2015).

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

Nu au derivate o serie de toponime compuse care au în alcătuire entopice. De exemplu: *Coada Stâncii* (sat IS), *Coarnele Caprei* (com., sat IS), *Coasta Cerbului* (sat VL), *Coasta Grindului* (sat MS), *Coasta Lupei* (sat GL), *Coasta Mare* (sat MS, VL) etc. De asemenea, toponimele care reprezintă personalități: *C. A. Rosetti*, *Cuza Vodă*. În cazul lor, originea locală și apartenența sunt exprimate analitic, cu ajutorul prepozițiilor. De exemplu: localnicii *din Coada Stâncii*, *de la Coasta Cerbului* etc.

Derivatele cu alte sufixe (*-ar*, *-ă*; *-aș*, *-ă*) sunt mai rare. Toponimul poate da un indiciu asupra numelor de locuitori, respectiv a adjectivelor: *Cărbunari* (com., sat CS; sat IS, MH, PH), *cărbunar*, *-ă*. Mai dificilă este identificarea derivatului în cazul altor toponime: *Crasna* (com., sat GJ, SJ; sat CV, VS), *Crasna din Deal* (sat (GJ), *Crasna Vișeului* (sat MM), *crăsnar*, *-ă* (nu *crăsnean*, *-ă*); *Cloșani* (sat GJ), *cloșenar*, *-ă* (nu *cloșean*, *-ă*); *Crânguri* (sat GR), *crânguraș*, *-ă*, dar Crângurile (com. DB; sat PH), *Crângurile de Jos* (sat DB), *Crângurile de Sus* (sat DB) au dat derivatul *crângurean*, *-ă*.

Analiza ne-a permis să observăm comportamentul toponimelor și al derivatelor acestora, cu diferite situații morfologice și lexicale. Derivatele sporesc inventarul numelor comune și al adjectivelor limbii române. Cunoașterea și includerea lor într-o lucrare lexicografică sunt necesare cu atât mai mult.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE. SIGLE

Bolocan 1976 = Gheorghe Bolocan, *Categoria „nume de grup în toponimie”*, în LR, XXV, 1976, nr. 1, p. 89–98.

Bolocan 1982 = Gheorghe Bolocan, *Formarea numelor de grup în Oltenia*, în SCL, XXXIII, 1982, nr. 2, p. 133–162.

DTRO = Gheorghe Bolocan, *Dicționarul toponimic al României Oltenia*, vol. I. *A–B*, Craiova, Editura Universitaria, 1993.

FCLR = *Formarea cuvintelor în limba română din secolele al XIV-lea–al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 2007.

Loșonți 2015 = Dumitru Loșonți, *Les noms de famille dans la commune Bonțida (département de Cluj)*, în SCOL, VIII, 2015, nr. 1–2, p. 69–93.

Loșonți–Vlad = Dumitru Loșonți, Sabin Vlad, *Tezaurul toponimic al României – Transilvania. Valea Ierii*, București, Editura Academiei Române, 2010.

LR = „Limba română”, București, I, 1952 și urm.

Philippide 1894 = *Istoria limbii române. Volumul întâi. Principii de istoria limbii*, Iași, Tipografia Națională, 1894.

Pitiriciu 2011 = Silvia Pitiriciu, *Détoponimique roumains*, în Oliviu Felecan (ed.), *Numele și numirea. Actele conferinței internaționale de onomastică*. Ediția I. *Interferențe multietnice în antroponimie*, Baia Mare, 19–21 septembrie 2011, Cluj-Napoca, Editura Mega, p. 449–452.

SCL = „Studii și cercetări lingvistice”, București, I, 1950 și urm.

SCOL = „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie”, Craiova, I, 2008 și urm.

SURSE WEB:

https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Caianu, accesat în 19. 08. 2015; https://ro.wikipedia.org/wiki/Comuna_Cacica,_Suceava, accesat în 19. 08. 2015; http://www.7 -zile.com/, accesat în 19. 08. 2015; http://new.hunedoreanul.ro/sport/, accesat în 19. 08. 2015; http://www.evenimentul muscelean.ro/, accesat în 19. 08. 2015; www.radiomures.ro/, accesat în 19. 08. 2015; http://www. doxo

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)

logia.ro/, accesat în 19. 08. 2015; http://www.linia1.ro/old/arhiva/, accesat în 19. 08. 2015; https: //www.linkedin.com, accesat în 19. 08. 2015; http://www.informatia-zilei.ro/sm/, accesat în 19. 08. 2015; http://www.europeana1914–1918.eu/ro, accesat în 19. 08. 2015; http://onlinebooks.library. upenn.edu, accesat în 19.08.2015; https://ro -ro.facebook.com/public/Tiberiu-Capudean, accesat în 19. 08. 2015; http://mihaitarnaveanu.blogspot.ro, accesat în 19. 08. 2015; http://www.absport.ro/ fotbal/, accesat în 19. 08. 2015; http://ro.netlog.com/aurelciuguzan/blog, accesat în 19. 08. 2015.

LEXICAL CONSTRUCTIONS DERIVED FROM TOPONYMICAL BASES (THE LETTER *C*)

(*Abstract*)

Lexical constructions derived from toponymical bases do represent a significant segment among the internal lexical creations which may constitute themselves as national distinctive features. The mutation from the statute of proper name given to a known place towards the one of an often adjectivized common noun does take place through a deriving suffixion, because of the fact that, in Romanian, *-ean*/*-an* is a rather productive suffix. The subsequent adjectives do result due to the addition of the concerned suffix to the toponym itself or to its radical, through the substitution of the suffix that has been formerly attached to the respective proper name by the specialized suffix which does indicate the origin. In some cases, this type of adjectives does as well present a folklorical form. In the Romanian language, to be aware of the existing lexical constructions derived from toponyms is a necessity, the more so as the mention concerning this type of words is lacking from the normative works that are commonly destined to a general use.

Cuvinte-cheie: *derivare, sufix, lexical, toponim, antroponim.*
Keywords: *deriving, suffix, lexical, toponym, anthroponym.*

Universitatea din Craiova
Facultatea de Litere
Craiova, str. A. I. Cuza, 13
silvia.pitiriciu58@gmail.com

BDD-A22915 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:58:25 UTC)